

ליקוטים נפלאים פרשת בשלח

"ולא נחם וגו' פן ינחם העם" (יג, יז)

ראה כמה צריך האדם להתבונן לעשות גדרים והרחקות שלא יבוא לידי עבירה, שהנה הקב"ה בעצמו עשה הרחקה, פן ינחם העם. (של"ה הק')

קרנן פסח כי אם להחריש ולידום. כי במקום שיש מסירות נפש למען השי"ת, שם אין עוד צורך במאומה. הכח הזה והזכות הזאת, גדולים הם מכל המעשים והפעולות. (אבני נזר)

"פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבנו מצרימה" (יג, יז)

צריך להבין איך יעלה על דעתם לשוב למצרים לקושי השעבוד. ויש ליישב על פי מה דאיתא בגמרא (יומא פו:): היכי דמי בעל תשובה, מחוי רבי יהודה באותו מקום וכו'. וזה פירוש הכתוב, ד"בראותם מלחמה", מרמז כנגד מלחמת היצר, ר"ל שכשיראו שעדיין השטן מרקד ביניהם, אז יבינו שעדיין לא חזרו בתשובה שלימה, ותשובה צריכה להיות באותו מקום, כנ"ל, וזהו "ושבו", פירוש שירצו לעשות תשובה "מצרימה" דווקא במצרים. (הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע)

"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (יד, יד)

כאשר הדבר נוגע לכבוד שמים - ה"י - עליכם להילחם "ילחם לכם", אבל "ואתם" כאשר מדובר בענייניכם הפרטיים, "תחרישון". (אמרי שפר)

"ולא נחם אלקים דרך ארץ" (יג, יז)

השי"ת לא הנהיג (נחם) את בני ישראל באופן טבעי כדרכו של עולם, שהרי מדרך העולם מים יורדים משמים ולחם עולה מן הארץ, ואילו אצל בני ישראל במדבר היה להיפך, לחם הוריד להם מן השמים, ומים העלה להם מן האדמה. (עלי באר)

"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון..." (יד, יד)

הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע היה אומר: אמנם ה' הוא הנותן לחם לכל בשר (ילחם מלשון לחם), אולם ואתם תחרישון! - עליכם לעשות השתדלות - לעבוד ולחרוש...

"ויאמר ד' אל משה מה תצעק אלי, דבר אל בני ישראל ויסעו" (יד, טו)

אומר האור החיים הק', "מה תצעק אלי" - תפילה לבדה לא תועיל, שהרי מידת הדין טוענת אלו ואלו עובדי עבודה זרה. דבר אל בני ישראל ויסעו. ובזכות מסירות נפשם תגבר מידת הרחמים ויבקע לפניהם הים.

"ואת עמו לקח עמו" (יד, ו)

שגור היה על פיו של כ"ק מרן אדמו"ר ה"בית ישראל" מגור זצוק"ל, משם צדיקים תלמידי הבעש"ט זי"ע: "ומה פרעה הרשע, שהיה קליפה גדולה מסטרא דשמאלא, כתוב בו "ואת עמו לקח עמו", אם כן הלא על פי הכלל ש"מדה טובה מרובה", כל שכן שאיש צדיק מסוגל לקחת עמו את כל המסתופפין בצלו, כל הנפשות המקושרים והנכנעים אליו, ולהעלותם למדרגות בקודש". (פאר ישראל)

"מה תצעק אלי..." (יד, טו)

מה היה פשר אי סבלנותו של משה, הרי הקב"ה הבטיח לו, "וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם, ואכבדה בפרעה ובכל חילו". כלום חס ושלום פקפק משה באמתותה של הבטחת ה' ובקיומה? האם לא היה לו בטחון שהקב"ה ימלא את הבטחתו? אלא אומר ר' ישראל מסלנט מחשבתו של משה רבינו היתה שעל חשבונם של ישראל אין להיות בעל בטחון...

"ויבקעו המים" (יד, כא)

הגמרא במסכת סוטה דף ב' אומרת, קשה זיווגו של אדם כקריעת ים סוף. בספר "עולמו של אבא" מאיר את מאמר הגמ' באופן הבא: פעמים קורה שכשהשדכן ניגש להציע לבחור שידוך, אף שהשידוך הגון מכל הבחינות בכל זאת הבחור דוחה אותו ובשום אופן אינו מוכן לשמוע. כעבור שנה או שנתיים שוב מציעים לבחור זה את אותו השידוך, הוא כבר רוצה בזה והכל נגמר למזל טוב. כך גם קרה בקריעת ים סוף, עם ישראל כבר התקדמו לכיוון הים סוף, אך שבו על עקבותיהם (כמו שנאמר דבר אל בני ישראל וישבו), ושוב חזרו והתקדמו לכיוון הים עד שחצו אותו, ולכן היטב השוו חז"ל את זיווגו של אדם לקריעת ים סוף.

"המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר" (יד, יא)

במדרש לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן שמא יגרום החטא ויתקיימו לרעה, דור המדבר אמרו לקחתנו למות במדבר וכך נגזר עליהם, במדבר הזה ייתמו ושם ימותו.

"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (יד, יד)

לא היה עליהם לעשות שום מצוה, כמו בשעת יציאת מצרים שהיו צריכים להקריב

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת בשלח

הנשמה לארץ השפל, מתחילה היא להתלכלך ולהתאבק, עד שלפעמים היא משנה את דמותה והפרנסה אינה מכירה אותה, וגם כשהיא קרובה לה היא טוענת: לא זו הנשמה שהציגו לפני... לפיכך גם כאן דרוש לכפות, להכריח, על מנת לחברם יחד...

"ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים" (טו, כא)

מכל השירה שאמרו משה ובני ישראל, בחרה מרים הנביאה רק בפסוק זה. מדוע?

אלא, שהקשה לה למרים: מילא הרכב מגיע לו לטבוע בים כיון שבקש להרוג את בני ישראל, אבל מה אשם הסוס? התשובה היא: הסוס עזר לו, לכן קבל את ענשו כדין הרכב.

אמרה מרים: אנחנו, הנשים, לא לומדות תורה. במה, אפוא, נזכה לחיי העולם הבא? - בכך שהננו מסייעות ללימוד התורה - שולחות את הבנים לבית המדרש ומחכות לבעלים שישבו מלימודם. ומנין לנו שנקבל על כך שכר? אלא, אם הסוס שרק מסייע לרכב מקבל את דין הרכב לענין העונש, על אחת כמה וכמה אנו הנשים, שעל הסיוע ללימוד התורה של הבעלים והבנים מגיע לנו שכר, ובזה יובן הפסוק: "לסוסתי ברכבי פרעה דימיתך רעיתי" (שה"ש א, ט) שלכאורה קשה להבין מה פתאום הוא מדמה את האישה לסוסה, אך לפי הנ"ל ניחא. (פרדס יוסף)

"והיה כאשר ירים משה ידו" (יז, יא)

ולא כתיב "כאשר הרים", לומר לך שבכל דור ודור כאשר ירים משה את ידו, היינו כוח התורה, אז וגבר ישראל, ואם לאו ח"ו וגבר עמלק. (חפץ חיים)

"מחה אמחה את זכר עמלק" (יז, יד)

למה הלשון "מחה אמחה"? כי כרגיל אחרי המחיקה נשאר איזה רושם, איזה היכר, ואצל עמלק ציווה ה' שגם רושם קל לא ישאר ממנו, שגם זה ימחק. (מאוצר החסידות)

"וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד" (יז, כ)

צריך ביאור אם ידיו של משה היו כבדים לא היה להם רק לתמוך בידי, ומי ביקש זאת מידם שישומו אבן תחתיו לישב עליה, הלא אין המדובר כאן מישיבה כלל.

אפ"ל דהנה ניסו אהרן וחור לתמוך בידי בשני הצדדים, אך הרי ידעין כי משה ה' גבוה י' אמות, כמובא בגמרא אצל עוג מלך הבשן, ועל כן לא היו יכולים להגיע לידי מזה ומזה, ועל כן הוכרחו מקודם להביא כסא שישב משה עלי' וכשישב משה עצמו עליו, מעצמו ה' נמוך יותר, והי' באפשרות לתמוך בידי מזה ומזה... (מעם לועז)

"וירא ישראל את ה' הגדולה אשר עשה ד' במצרים... ויאמינו בד' ובמשה עבדו" (יד, לא)

יש לומר לפי הגמרא במסכת סוטה (יב:), שמבארת הפסוק "ותרא את התיבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה" שנתארכה ידה של בתיה, והוציאה את משה רבינו מהמים, ואולי זהו "וירא ישראל את ה' הגדולה" ועכשיו הבינו שמבלי משה לא היו יוצאים מצרים וזהו "ויאמינו בד' ובמשה עבדו". (לב אריה)

"סוס ורכבו רמה בים" (טו, א)

הקב"ה מביא לדין סוס ורכבו, הקב"ה דן את המצרי: למה רדפת אחרי בני? והוא אומר: "הסוס הריצני", ודן את הסוס: למה הרצת אחרי בני? אומר הסוס: "המצרי הריצני", והקב"ה דן את שניהם כמו שנאמר: סוס ורכבו רמה בים.

"אז ישיר משה ובני ישראל" (טו, א)

"ביקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?" מסביר הכלי-חמדה: בני ישראל לא אמרו שירה על האסון של המצרים אלא על תשועת עצמם כמו שנאמר: "ויהי לי לשועה", אבל המלאכים לא נשתעבדו במצרים, נמצא שכל השירה שלהם היתה על אסון אחרים, ואין אומרים שירה על אסון של אחרים.

"וברוח אפך נערמו מים" (טו, ח)

שניים במסורה: "בזעת אפך תאכל לחם", "וברוח אפך נערמו מים", שקשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף. לכאורה שאל הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין ז"ע כלום יש ענין שהוא קשה לפני הבורא, והרי הכל בידו? ומה פתאום דווקא עליהם נאמרו שהם קשים כקריעת ים סוף?

אלא ההסבר הוא נורא מאד! שכתוב "וישב הים לפנות בוקר לאיתנו" ודרשו חז"ל: לתנאו הראשון שהתנה עמו הקב"ה בששת ימי בראשית. פירוש: כשנברא הים התנה הקב"ה עמו שיהיה עליו אי פעם לשנות את טבעו, לפנות את הדרך לבני ישראל, ולחזור למסלולו. הראו לים, אפוא, את נשמות ישראל ואמרו לו: "כשיבואו אלה לפניך, תפנה להם את הדרך!"

משהגיעו אל הים ישראל הפדויים, היוצאים ממצרים ונשמותיהם עכורות מקושי השעבוד, וגופותיהם אכולים אבק העבודה, סרב הים להיבקע לפניהם, טען, לא את אלה הציגו לפני בשעה שנבראתי, אלא נשמות מאירות כשמש. לכן היה צורך להכריחו שייבקע בפניהם....

והוא הדין בפרנסתו של אדם, כאשר נשמתו יורדת ממרומים, גם פרנסתו יורדת עמה. פרנסה טובה הראויה להתקיים ממנה, ומראים לפרנסה את הנשמה ואומרים: "את שייכת לנשמה פלונית!" אולם, כשיורדת